

Justiitsminister Lea Danilson-Järg
17. märtsil 2023
Notarite Koja aastakoosolekul

Head notarite koja liikmed, head külalised

Mul on suur rõõm teid tänasel Notarite Koja aastakoosolekul tervitada.

Tööd lõpetav valitsus sai olla ametis küllalt lühikest aega, kuid selle aja jooksul olen saanud nimetada ametisse mitmed notarite asendajad ja ka kaks uut notarit. Nendel puhkudel olen ikka rõhutanud notarite rolli ühiskonnas ja tahan seda teha ka täna.

Näen notarite tööd eelkõige ühenduslülina inimese ja õigusriigi vahel. Teie igapäevaseks ülesandeks on reguleerida õigussuhteid ja ennetada õigusvaidlusi, teha tehinguid ja luua usalduslikke suhteid, pakkuda õigusnõu. Teie olete kohal inimeste elumuutvate sündmuste juures, olgu selleks esimese kodu ostmise, abielu sõlmimine või pärimismenetluse läbiviimine. Need on toimingud, mis eeldavad lisaks õiguslastele teadmistele ka häid suhteoskusi ja empaatiat. Riigi esindajana kujundate te samas ka inimeste usaldust riigi vastu tervikuna.

Tahan teid tänada, et olete neid mitmekesiseid rolle hästi täitnud. Olen kuulnud teie töö kohta vaid kiidusõnu ja saan ka omast kogemusest kinnitada, et teete tööd tõesti suure pühendumusega, olete uuendusmeelsed ja liigute ajaga kaasas. Digitaalsete võimaluste kasutusele võtmine on kulgenud hästi ja täna saab juba valida, kas tulla tõestamistoimingule notaribüroosse, osaleda mugavalt oma kodust või rakendada hübriidtõestamist. Notarite Kojal on hallata ka suur registrite portfell ning IT arendustega olete samuti eeskujuks paljudele.

Eestis on praegu kokku 88 aktiivselt tööd tegevat notarit, kusjuures eelmisel aastal pikendati kahe notari ametisoleku aega. Notar nimetatakse ametisse eluaegsena ja mul on hea meel tõdeda, et ka notarite endi jaoks on amet põnev ning pärast pensioniea saabumist töötahe kestab. Eriti arvestades täna tööturul valitsevat seisust, mil pea igas valdkonnas on keeruline leida, ja mis veel tähtsam, hoida professionaalseid ja häid töötajaid, on see väga oluline.

Pole kahtlust, et pikema tööstaažiga notarite kõrval on end hästi tõestanud ka uued tegutsevad notarid, kes on samuti oma töös väga professionaalsed. Samas tuleb hoolt kanda ka selle eest, et huvi selle ameti vastu ei vaibuks ja ka tulevikus oleks häid spetsialiste võtta. Seetõttu oleme justiitsministeeriumi poolt tänulikud, et Notarite Koda tunneb samuti muret õigushariduse kvaliteedi pärast ning ka selle pärast, et edaspidi uute notarite oskused ja töö kvaliteet ei langeks.

Sobivate ja pädevate töötajate leidmiseks õigusvaldkondades, oleme ministeeriumi poolt ühe meetmena välja töötanud juristieksami eelnõu, kus oleme ette näinud, et eksami sooritamine saaks olema kohustuslik ka tulevastele notaritele ja notari asendajatele. Juristieksami eesmärgiks on teha magistriõppe tasemele vastavate õiguslaste teadmiste kontroll. Notari ametisse kandideerides lisanduks sellele endiselt ka spetsiifiliste erialaste teadmiste eksam, kuid tänasega oluliselt väiksemas mahus.

Juristieksami eelnõu on saanud mitmelt poolt ka kahtlevat tagasisidet ja küllap tuleb juristieksami mõtet ja sisu veel põhjalikult selgitada ning lahti rääkida, aga tahaksin siinkohal rõhutada vaid kõige olulisemat – õigusteenuste osas, millest võib sõltuda inimese elu ja saatus, peab riik pakkuma kindlustunnet ja võimalust teenuse kvaliteedis veenduda. Notarite puhul on see täna tagatud, kuid kohtus esindamise puhul, mis pole sugugi väiksema mõjuga inimese elule, seni paraku mitte. Varem või hiljem tuleb seda muuta. Kuidas täpselt, selle üle on kahtlemata kohane arutelu pidada ja juristieksami eelnõu sobib hästi selle arutelu vundamendiks.

Kuigi olen seni vaid kiitnud notarite tööd ja valdkonna arengut tervikuna, siis kahtlemata on ka siin kohti, mis vajavad tähelepanu ja lahendamist. Kindlasti on oluline teema notari teenuse piirkondlik kättesaadavus. Praegu on notariteenus kättesaadav igas maakonnas ja seda suunda tuleb jätkata ka edaspidi. Notaritel võiks aga olla tulevikus oluliselt suurem roll õigusabi pakkumisel, seda eriti piirkondades, kus notar ongi ainus võimalus õigusabi saada. Järjepidevat ülevaatamist ja ajakohastamist vajavad ka notarite tasumäärad, et need oleks inimestele taskukohased, aga samas ka notari tööd väärtustavad.

Notarite töö on selgelt seotud majanduse üldise käekäiguga. Eesti Panga prognoosi kohaselt jääb sel aastal majanduskasvuprotsent tagasihoidlikuks, kuid kiiremat kasvu ja taastumist on oodata alates 2024. aastast. Eks kasvu ja taastumist ootame me ju kõik pikisilmi. Ja nagu Goethe on öelnud „Loota on alati parem kui meelt heita.“ Täna on aga olukord veel kurb. Näete oma töös ilmselt juba selgelt, et tehingute arvud vähenevad.

Euroopas käib sõda, nii uskumatu kui see ka ei tundu isegi peale aasta möödumist, ning sellel on kahtlemata suur mõju, ja mitte ainult notari tehingute arvule. Selleks, et agressorile vastu seista, on kehtestatud sanktsioonid ning ka notarite panus on siin vajalik, et seista nende sanktsioonide järgimise eest. Loodame teie abile, et sanktsioneeritud isikud ja ettevõtted ei saaks piirangutest mööda hiilida ning vargsi Venemaa sõjategevust finantseerida.

Lõpetuseks pöördun Lauri Vahtre raamatu poole „Eesti notariaadi ajalugu: 1918-2003“. Jüri Adams, kellega alles paar päeva tagasi riigiõiguse küsimuste arutamiseks kohtusin, on seal muuhulgas märkinud, et teiste õigusala institutsioonide kõrval paistsid notarid silma „oma erakordse kenadusega“. Siiaamaani on Notarite Koda olnud justiitsministeeriumile väga heaks koostööpartneriks ning soovin ka edaspidiseks, et te paistaksite silma oma erakordse kenadusega!

Soovin teile rohkelt tehinguid, põnevaid arenemisvõimalusi ning jätkuvalt head koostööd justiitsministeeriumiga.

Edukat ning inspireerivat aastakoosolekut!

Aitäh!